

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

УДК 343.228+351.753.3(477)

О. О. КВАША,
доктор юридичних наук
Л. О. ФЕЩЕНКО,
кандидат юридичних наук

ЗАКОНОДАВЧА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ РЕЖИМУ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ У СВІТЛІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА САМОЗАХИСТ

У статті обґрунтовано, що право на самозахист як природне право людини визнано та закріплено у міжнародно-правових актах, засноване на нормах Конституції України, а також регламентоване у кримінальному та адміністративному законодавстві України. Забезпечення реалізації громадянами України права на самозахист у сучасних умовах можливе за умов розв'язання проблеми регламентації обігу зброї. Наголошено на необхідності законодавчого врегулювання загальних засад обігу зброї в Україні, правил її придбання, зберігання та використання громадянами. Здійснено аналіз законопроектів «Про вогнепальну зброю цивільного призначення», «Про цивільну зброю і боєприпаси». Акцентується увага на невідповідності законопроектів чинним нормативним актам (Кримінальному кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Постанові Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна») в частині поняття самозахисту та віку, з якого дозволяється придбання вогнепальної зброї. Зроблено висновок про недоцільність прийняття зазначених законопроектів.

Ключові слова: законопроект, вогнепальна зброя, самозахист, публічна безпека, необхідна оборона, крайня необхідність.

Кваша О. А., Фещенко Л. А. Законодательная регламентация режима обращения оружия в Украине в свете обеспечения права на самозащиту

В статье обосновано, что право на самозащиту как естественное право человека признано и закреплено в международно-правовых актах, основано на нормах Конституции Украины, а также регламентировано в уголовном и административном законодательстве Украины. Обеспечение реализации гражданами Украины права на самозащиту в современных условиях возможно при условии решения проблемы регламентации оборота оружия. Обращается внимание на необходимость законодательного урегулирования общих принципов оборота оружия в Украине, правил его приобретения, хранения и применения. Проанализированы законопроекты «Об огнестрельном оружии гражданского назначения», «О гражданском оружии и боеприпасах». Автор выявляет несоответствие законопроектов действующим нормативным актам

(Уголовному кодексу, Кодексу України об административных правонарушениях, Постановлению Верховной Рады Украины «О праве собственности на отдельные виды имущества») в части понятия самозащиты и возраста, с которого разрешено приобретать оружие. Сформулирован вывод о нецелесообразности принятия указанных законопроектов.

Ключевые слова: законопроект, огнестрельное оружие, самозащита, общественная безопасность, необходимая оборона, крайняя необходимость.

Kvasha O., Feschenko L. Legislative regulation of the treatment arms regime in Ukraine in the light of support right to defend itself

The article substantiates that the right to self-defense as natural rights recognized and enshrined in international instruments, based on the norms of the Constitution of Ukraine, as well as regulated in the criminal and administrative legislation of Ukraine. Ensuring the implementation of the citizens of Ukraine the right to self-defense in the current conditions it is possible to solve the problem, provided the regulation of arms trafficking. An analysis of the bills "About Firearms civil purposes", "About civil arms and ammunition" made by author. The author accents attention on the bills impropriety with the valid legislation (Criminal Code, the Code of Administrative Offences, Resolution of the Supreme Council of Ukraine "About ownership of certain types of property") in part of the definition of self-defense and the age from which permitted to purchase weapons. Haste the adoption of this important piece of legislation regulating the general principles of arms trafficking in Ukraine is impractical. After all, the law has become an essential step in the development of civil society, to put real meaning of constitutional provisions guarantee protection of life, health, rights and freedoms of citizens, their property, be an important factor in ensuring public safety.

Key words: bill, firearm, self-defense, public safety, necessary defense, extreme necessity.

У Конституції України закріплено право людини на життя, а на державу в особі уповноважених органів покладено обов'язок захисту цього права. Так, у статті 27 зазначено: «Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань». Це право закріплено також в інших законодавчих актах, у тому числі в Кримінальному кодексі України і Кодексі України про адміністративні правопорушення, зокрема через норму про необхідну оборону (ст. 36 КК України та ст. 19 КУпАП) та крайню необхідність (ст. 39 КК України та ст. 18 КУпАП). Фахівці у галузі кримінального права констатують, що не всі норми, що закріплені в КК України, є нормами кримінального права, до яких відносять і адміністративно-правові положення про обставини, що виключають діяння (статті 36–43 КК України)...¹

Отже, право на життя та здоров'я як природне право людини визнано та гарантовано Конституцією України, відповідно реалізовано у галузевому законодавстві, зокрема кримінальному та адміністративному. Однак стан протидії злочинності у нашій державі останні десятиліття є вкрай незадовільним, а трагічні події 2014–2015 років засвідчили, що українська держава не спроможна повною мірою виконувати свій обов'язок по захисту життя і здоров'я громадян. В умовах високого рівня злочинності та трансформації її форм жодна держава, навіть за наявності розгалуженої системи правоохоронних органів, не

здатна захистити громадян від злочинних посягань. Важливою складовою реалізації цього права є законодавча регламентація режиму обігу зброї в Україні. Адже встановлення суворого контролю за власниками зброї, забезпечення режиму її безумовного надійного зберігання, закріплення чітких і зрозумілих правил і умов її використання є суттєвими гарантіями безпечного життя і здоров'я українських громадян.

У галузі кримінального права значний внесок у дослідження даної проблеми зробили вчені: Ю. В. Александров, Г. М. Андрусак, П. П. Андрушко, М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, О. М. Боднарук, С. В. Бородин, Я. М. Брайнін, Г. В. Бушув, І. А. Гільфанд, О. А. Герцензон, В. О. Глушков, Л. В. Гусар, П. С. Дагель, В. П. Діденко, О. О. Дудоров, М. Й. Коржанський, С. Г. Келіна, В. М. Козак, А. Ф. Коні, О. М. Костенко, М. І. Мельник, А. А. Музика, В. О. Навроцький, Н. М. Плисюк, Л. М. Підкоритова, М. І. Хавронюк, Н. Б. Хлистова та ін. У сучасній українській адміністративно-правовій науці питання законодавчого закріплення права громадян на зброю та організаційні механізми його реалізації досліджували О. М. Бокій, С. П. Параниця, О. В. Харитонов та ін.

Викладене актуалізує необхідність законодавчого врегулювання обігу вогнепальної зброї в Україні в контексті забезпечення права громадян на самозахист. Саме ця проблема є метою даної статті.

Упродовж останніх років спостерігається збільшення динаміки злочинності. Лише у 2014 р. обліковано 1,4 млн кримінальних правопорушень. Унаслідок тяжких та особливо тяжких суспільно-небезпечних діянь за згаданий період загинуло 37,5 тис. осіб. У структурі злочинності абсолютну більшість становлять посягання на життя і здоров'я особи та власність, майже утричі збільшилася кількість умисних убивств і тяжких тілесних ушкоджень, більш ніж учетверо – кількість злочинів проти волі, честі та². Військові дії на окремих територіях Донецької та Луганської областей також актуалізують проблему непритягнення до кримінальної відповідальності осіб, які реалізували надане їм Конституцією право на самозахист життя і здоров'я. Самі події 2013–2014 р. слід розглядати як реалізацію права на самозахист, а саме *права на опір недемократичному правлінню* (ст. 55 Конституції). Ще у 2008 р. вітчизняні конституціоналісти відзначили, що право народу України впливає із конституційного положення, відповідно до якого «захист, забезпечення її інформаційної та економічної безпеки є... справою всього Українського народу»³, з чим не можна не погодитись сьогодні, за умов самоорганізації українських громадян, які зі зброєю в руках стали на захист суверенітету і територіальної цілісності держави від сепаратизму та зовнішньої агресії. Початок воєнних дій на сході України зумовив створення добровольчих озброєних батальйонів для захисту територіальної цілісності та конституційного ладу держави. Конституція України гарантує право громадян на захист не лише власного життя чи здоров'я, а й право власними силами захищати інтереси суспільства і держави, якщо їм загрожує безпека.

Положення ст. 27 Конституції України підкріплені відповідними статтями, в яких кожній особі надається можливість уникнути небезпеки для власного

життя та здоров'я різними засобами в разі протиправних посягань на ці блага та застосувати засоби самозахисту. Зокрема, у ст. 55 Конституції визначено, що кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. Таке конституційне право на самозахист розвинуто насамперед у ст. 36 КК України «Необхідна оборона», яка науковцями визнається однією з основних форм самозахисту (його складовою)⁴. Попри відсутність законодавчого визначення поняття «самозахист», його доцільність і обґрунтованість впливає, зокрема із семантичного тлумачення терміна «самооборона». Останній термін позначено через поняття «самозахист», яким учені називають «універсальну (або загальну) обставину, що виключає злочинність діяння»⁵.

Самооборона – це оборона самого себе від небезпеки, нападу, ворожих дій та ін.; оборона самого себе власними силами; самозахист/оборона країни силами і засобами населення поряд з обороною силами держави⁶. Отже, сутність поняття «самозахист» слід розуміти не лише як захист самого себе, а як «самотійний захист, власними силами». Такий самотійний захист від протиправних посягань людина має право здійснювати не лише свого чи інших осіб життя, здоров'я, прав і свобод, а й інтересів суспільства чи держави. Тобто громадяни мають право власними силами захищати інтереси суспільства і держави, якщо цим інтересам загрожує небезпека. Доречно згадати, що за критерієм правової природи у кримінально-правовій науці виокремлюють види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Зокрема, це обставини, що полягають у *здійсненні права* (необхідна оборона, крайня необхідність, затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, опір владі як реалізація права на громадянську непокору, здійснення батьками заходів домашнього нагляду стосовно дітей тощо)...⁷ В одному з підручників з кримінального права України ще у 1997 р. П. П. Андрушко визначав здійснення свого права як «своєрідну загальну обставину щодо конкретних обставин, які виключають суспільну небезпечність чи протиправність діяння: необхідна оборона, затримання злочинця, тощо»⁸. На підставі наведеного, очевидно, можна розглядати поняття «здійснення (реалізація) свого права на самозахист».

Так звана «гібридна війна» на сході України не дає підстав погодитись із думкою, що «надання особі права захищати інтереси суспільства і держави є гаслами минулого, оскільки для відбиття посягань на інтереси суспільства і держави діє система озброєних органів»⁹. Доречно пригадати, що у радянську добу моральним обов'язком громадян визнавався захист, насамперед державних, інтересів. В умовах же поширення в Україні тероризму і сепаратизму, що загрожує територіальній цілісності, суверенітету та самому існуванню України як незалежної держави, коли збройні сили та правоохоронні органи виявились не спроможними захистити ці найважливіші державні цінності, актуалізовано питання якнайшвидшої законодавчої регламентації режиму обігу зброї в Україні.

Традиційно до права на самозахист відносять і крайню необхідність. Проте поняття «самозахист» є більш широким, ніж необхідна оборона чи крайня

необхідність. Встановлення кримінальної відповідальності у випадку порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина є однією з правових гарантій їх охорони. До норм, які конкретизують положення ч. 3 ст. 27 Конституції та розкривають право самозахисту, слід віднести також ст. 30 Конституції, де зазначено, що кожному гарантується недоторканність житла. Стаття 162 КК України передбачає відповідальність за незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи, незаконне проведення в них огляду чи обшуку, а так само незаконне виселення чи інші дії, що порушують недоторканність житла громадян. Так, у ч. 5 ст. 36 КК визначено випадки *застосування зброї* без обмежень: «не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну відповідальність застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення в житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає».

Слід зауважити, що держава не лише гарантує право особи на самозахист, у тому числі в нормах КК України, а й встановлює низку обмежень для інституту права самозахисту, що є необхідним для забезпечення його правомірності та гарантує додержання прав інших осіб. Зокрема, тут слід згадати про поняття перевищення меж необхідної оборони та встановлення відповідальності за нього в КК України (ч. 3 ст. 36, ст. 118, ст. 124). Порушення відповідних встановлених законом меж та умов правомірності кожного складового елемента в структурі права на самозахист неприпустимо.

На розв'язання проблеми законодавчого закріплення права громадян на зброю та розробки правового механізму його реалізації спрямовані одразу декілька законопроектів, зареєстрованих у Верховній Раді України, а саме: законопроекти «Про вогнепальну зброю цивільного призначення» (реєстраційний № 1135 від 01.12.2014)¹⁰ та «Про цивільну зброю і боєприпаси» (реєстр. № 1135-1)¹¹.

У зв'язку з важливістю суспільних відносин, які потенційно будуть врегульовані у разі прийняття одного з цих законопроектів, для забезпечення публічної безпеки (термінологія Закону України «Про Національну поліцію»¹²) загалом, і життя кожної окремої людини зокрема, нами здійснене ретельне дослідження цих законодавчих ініціатив на предмет їх відповідності чинному українському законодавству. Основні критичні міркування сформульовані нами в таких узагальненнях.

Перше. Невідповідність запропонованих положень нормам діючого законодавства. Так, Постанова Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17 червня 1992 р. встановлює, що право власності на вогнепальну гладкоствольну мисливську зброю надається особам, які досягли 21-річного віку, а на вогнепальну мисливську нарізну зброю надається лише особам, які досягли 25-річного віку. Натомість обидва законопроекти передбачають зниження вікового цензу до 18 років («Про вогнепальну зброю цивільного призначення») та 18 років для зброї другої категорії і 21 року для зброї третьої і четвертої («Про цивільну зброю і боєприпаси»). У перехідних і при-

кінцевих положеннях запропонованих законопроектів не передбачено внесення змін до вказаної Постанови або скасування відповідних положень цієї Постанови.

Суперечливим також є положення законопроекту «Про вогнепальну зброю цивільного призначення», відповідно до якої вся діяльність, пов'язана із перевіркою особи, яка хоче придбати зброю, оформленням реєстраційної справи покупця зброї, контролем за відчуженням зброї, буде провадитись суб'єктом господарювання, який здійснює продаж зброї (ст. 18 законопроекту). Відповідно до чинного законодавства ці питання належать до компетенції дозвільної служби МВС України. І ризиковано, на наш погляд, віддавати такий важливий аспект забезпечення громадської безпеки до сфери компетенції фізичних чи юридичних осіб приватного права, які реалізують лише господарську компетенцію.

У п. 9 ст. 18 законопроекту «Про цивільну зброю і боєприпаси» передбачається така підстава для відмови у видачі дозволів на зброю, як наявність рішення суду, яке набрало законної сили, про довічне позбавлення особи права володіти зброєю. Проте ні КУпАП, ні КК України не передбачає такого виду покарання чи адміністративного стягнення, як довічне позбавлення особи права володіти зброєю. Втім, у прикінцевих положеннях законопроекту передбачено доповнення КУпАП ст. 174-1 «Порушення встановлених вимог щодо обігу цивільної зброї та боєприпасів», у санкції якої є довічне позбавлення права володіти зброєю. Але в такому випадку необхідно вносити зміни до ст. 24 КУпАП «Види адміністративних стягнень». Крім того, необхідно було також в КУпАП передбачити, до компетенції якого органу належатиме розгляд справи про адміністративне правопорушення, передбачене запропонованою статтею.

Друге. Термінологічна недосконалість і певна «усіченість» запропонованих положень. Наприклад, у законопроекті «Про вогнепальну зброю цивільного призначення» міститься, на наш погляд, невдале формулювання поняття «самозахисту». Під самозахистом розуміється застосування зброї, яке повинно відповідати змісту права, що порушене, характеру дій, якими воно порушене, та наслідкам, що спричинені цим суспільно-небезпечним протиправним посяганням (ч. 3 ст. 11 законопроекту). Це визначення, по-перше, не враховує положення чинних норм КК України, КУпАП та ЦК України про необхідну оборону, крайню необхідність та самозахист цивільних прав. По-друге, метою використання зброї якраз і є запобігання шкідливим наслідкам, які можуть бути спричинені правопорушенням. Натомість, у визначенні йдеться про наслідки, які вже настали. Виникають риторичні запитання: у чому тоді полягає самозахист і яка мета застосування зброї після настання наслідків? А якщо наслідком була смерть особи?

Частина 4 ст. 11 згаданого законопроекту передбачає застосування зброї для самозахисту лише у разі незаконного проникнення до житла особи, в якому вона проживає постійно, переважно або тимчасово. Однак проникнення можливе також і до інших місць перебування особи: на місце роботи (наприклад, магазин) чи до власного автотранспортного засобу? Чи можна в такому

випадку використовувати для самозахисту власну зброю? Питання залишається відкритим.

Третє. Нечіткість норм. у ст. 18 законопроекту «Про цивільну зброю і боеприпаси» пропонується закріпити підстави для відмови у видачі дозволів на зброю, формулювання деяких з них є нечітке та таке, що допускає неоднозначне тлумачення. Так, п. 4 цієї статті передбачає підставу «наявність відомостей про неодноразове притягнення до відповідальності за порушення особі правил обігу зброї». Постає питання: що таке «неодноразовість» (2, 3 чи більше?) та який вид юридичної відповідальності має на увазі законодавець – адміністративну чи кримінальну відповідальність? Так само п. 5 згаданої статті містить вказівку на неодноразовість порушення громадського порядку. Ці положення потребують конкретизації та уточнення.

У цьому ж законопроекті використовуються словосполучення «суб'єкти підприємницької діяльності», «суб'єкти господарювання», «суб'єкти господарської діяльності». Це не тотожні поняття, тому, на наш погляд, законодавцю необхідно визначитись із єдиним підходом і вживати один термін з метою недопущення неоднозначного тлумачення.

Четверте. Внутрішні суперечності та неузгодженості. У ст. 15 законопроекту «Про вогнепальну зброю цивільного призначення» вказано, що власник зброї має право зберігати зброю у місці свого проживання (постійного, тимчасового чи переважного). Натомість ст. 34 законопроекту передбачає, що власник зброї (фізична чи юридична особа) повинен зберігати її у безпечному місці, яке унеможливило б доступ до неї інших осіб (у тому числі дітей) за місцем свого проживання (ресстрації) чи місцем перебування (знаходження). На наш погляд, ці положення вимагають узгодження. Відповідно до Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні»¹³ місце проживання і місце перебування не є синонімами, не тотожні, тому з метою уникнення неоднозначного тлумачення положення щодо місця зберігання зброї необхідно допрацювати.

П'яте. Певна «фінансова затратність» окремих положень. Викликає зауваження положення ч. 8 ст. 5 законопроекту «Про вогнепальну зброю цивільного призначення», яким передбачено, що органи державної пенітенціарної служби забезпечують створення та функціонування державного реєстру осіб, які мають судимості за умисні насильницькі злочини, за злочини проти громадської безпеки або інші, пов'язані з незаконним обігом зброї. Наразі в Україні систематизація, збір, накопичення та актуалізація інформаційних обліків, що утворилися в процесі діяльності ОВС, формування централізованих інформаційних ресурсів, у тому числі щодо засуджених осіб, входить до компетенції Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України, а саме – відділу доступу до персональних даних управління спеціальних перевірок та довідкового обліку. Така інформація надається МВС України на запит у разі необхідності (при вступі на державну службу, отриманні паспорта громадянина України для виїзду за кордон, при наданні дозволу на право власності на зброю тощо). На наш погляд, немає потреби створювати реєстр, який дублюватиме вже існуючий, у тому числі з мотивів економії державних ресурсів.

Отже, підсумуємо одержані висновки. Право на самозахист є поняттям, якому іманентно властиве право людини на захист від протиправних посягань власними силами не лише свого чи інших осіб життя, здоров'я, прав і свобод, а й інтересів суспільства чи держави. Право на самозахист як природне право людини визнано та закріплено у міжнародно-правових актах, засноване на нормах Конституції України, а також регламентоване у кримінальному та адміністративному законодавстві України. Забезпечення реалізації громадянами України права на самозахист у сучасних умовах можливе за умов розв'язання проблеми регламентації обігу зброї. Водночас жоден із наявних законопроектів, який регламентує загальні засади обігу зброї в Україні, не є досконалим. Тому прийняття такого закону на цьому етапі слід визнати передчасним. Цей закон має стати важливим внеском у становлення громадянського суспільства, наповнити реальним змістом конституційні положення про гарантії захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян, їх власності, бути вагомим чинником забезпечення публічної безпеки.

1. Сучасна кримінально-правова система в Україні: реалії та перспективи. / Баулін Ю. В., Буроменський М. В., Голіна В. В., та ін. – К.: ВАІТЕ, 2015. – С. 63. **2. Нежурбіда С. І.** Криминологічне вчення про причинність злочинності: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.08. – К., 2015. – С. 4. **3. Кампо В. М., Савчина М. В.** Конституційна держава і конституційна реформа в Україні // Конституція і народний суверенітет в Україні: проблеми теорії і практики реалізації: Зб. наук. праць / За заг. ред. М. В. Кампа, М. В. Савчина – К., 2008. – С. 189. **4. Гориславський К. О.** Право людини та громадянина на самозахист життя і здоров'я від протиправних посягань: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. – Донецьк, 2003. – С. 35. **5. Шевченко А. Є.** Обставини, що виключають юридичну відповідальність / Шевченко А. Є., Соловійова В. В., Стрельник О. Л.; За заг. ред. А. Є. Шевченко. – Донецьк: Юго-Восток, 2011. – С. 153. **6. Новий тлумачний словник української мови** : в 3 т. / [уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко]. – [2-е вид., виправ.]. – К. : АКОНІТ, 2008. – Т. 3: П–Я. – 2008. – С. 237. **7. Дудоров О. О.** Кримінальне право: Навчальний посібник / О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк / За заг. ред. М. І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2014. – С. 255. **8. Кримінальне право** України. Загальна частина / [Андрусів Г. В., Андрушко П. П., Бенківський В. В. та ін.]; за ред. П. С. Матишевського та ін. – К.: Юрінком Інтер, 1997. – С. 238–239. **9. Мочкош Я. В.** Необходимая оборона в уголовном праве: генезис, проблемы и предложения / Я. В. Мочкош // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 3. – С. 304–305; *Мочкош Я.* Необхідна оборона в кримінальному праві України: від ідеї до реальності / Я. Мочкош // Право України. – 2006. – № 10. – С. 98. **10. Проект закону** «Про вогнепальну зброю цивільного призначення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52560. **11. Проект Закону** «Про цивільну зброю і боєприпаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52809. **12. Про Національну поліцію:** Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>. **13. Про свободу** пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 № 1382-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>.

Kvasha O., Feschenko L. Legislative regulation of the treatment arms regime in Ukraine in the light of support right to defend itself

The article substantiates that the right to self-defense as natural rights recognized and enshrined in international instruments, based on the norms of the Constitution of Ukraine, as well as regulated in the criminal and administrative legislation of Ukraine. The concept of “self-defense” is broader than self-defense or extreme necessity. Self-protection against illegal encroachments person has the right not only to exercise his or others lives, health, rights and freedoms, but also the interests of society or the state. Ukraine has gained considerable popularity terrorism and separatism, which threatens the territorial integrity, sovereignty and the very existence of Ukraine as an independent state. The armed forces and the police have never been able to fully protect these important public values. Citizens have the right to defend its own interests of society and the state, if those interests threatened.

Ensuring the implementation of the citizens of Ukraine the right to self-defense in the current conditions it is possible to solve the problem, provided the regulation of arms trafficking. An analysis of the bills “About Firearms civil purposes”, “About civil arms and ammunition” made by author. The author accents attention on the bills impropriety with the valid legislation (Criminal Code, the Code of Administrative Offences, Resolution of the Supreme Council of Ukraine “About ownership of certain types of property”) in part of the definition of self-defense and the age from which permitted to purchase weapons. Haste the adoption of this important piece of legislation regulating the general principles of arms trafficking in Ukraine is impractical. After all, the law has become an essential step in the development of civil society, to put real meaning of constitutional provisions guarantee protection of life, health, rights and freedoms of citizens, their property, be an important factor in ensuring public safety.

Key words: *bill, firearm, self-defense, public safety, necessary defense, extreme necessity.*

УДК 343.241

А. НЕРЕСЕЯН,
кандидат юридичних наук

СПЕЦІАЛЬНА КОНФІСКАЦІЯ АКТИВІВ І ЗАХИСТ МАЙНОВИХ ПРАВ ГРОМАДЯН ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

В статті автор розглядає правові та процесуальні проблеми застосування спеціальної конфіскації активів як нового для України заходу кримінально-правового характеру. Визначається соціальна та правова природа спеціальної конфіскації, її мета і завдання.

Автор визначає, що в українському кримінальному законодавстві існують численні прогалини, що не дозволяють правомірно застосовувати спеціальну конфіскацію доходів та перетвореного майна у разі якщо вони набулі на формально законних підставах. Також уточнення та деталізації потребує перелік злочинів, за вчинення котрих можливо є застосування спеціальної конфіскації.

Зроблені ряд теоретичних і практичних висновків щодо вдосконалення механізмів спеціальної конфіскації та арешту майна у кримінальному провадженні.

Ключові слова: *арешт майна, конфіскація, спеціальна конфіскація, кримінальне провадження, корупційні злочини, майнові активи.*

Нересян А. С. Специальная конфискация активов и защита имущественных прав граждан и юридических лиц